

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 71, Haziran 2018, s. 271-285

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

23.04.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

15.06.2018

Dr. Yasemin KUŞDEMİR

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi
yaseminkusdemir@kku.edu.tr

Elif Büřra UZUN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi
ebusrauzun@gazi.edu.tr

ÖZETLEMeye YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Öz

Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetlemeye yönelik tutumlarını ölçmeye yarayan; öğrencilerin yaşına, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerine uygun; geçerli ve güvenilir ölçüm yapabilen bir aracın geliştirilebilmesidir. Araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında güz döneminde Kırıkkale il merkezindeki 39 ilkokuldaki 408 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinin (Kız=203; Erkek=205) katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinde bilgisayar destekli istatistik programı kullanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda 1 madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Geriye kalan 8 maddelik ölçme aracının açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 53.013'ünü açıklayan ve 2 faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri .81 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda ortaya çıkan Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetlemeye ilişkin tutumlarını geçerli ve güvenilir şekilde ölçebileceğini belirtmek mümkündür. Ölçeğin okuduğunu anlama süreciyle ve okuma becerisinin geliştirilmesiyle ilgili yapılabilecek çalışmalarda

* Bu araştırmanın bir bölümü 08-11 Mayıs 2017 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Lefke Avrupa Üniversitesi'nde düzenlenen 16.Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda Elif Büřra Uzun tarafından sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

kullanılabileceği düşünülmektedir. Bu ölçek ile ilkokul öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin gelişiminde duyuşsal özelliklerin etkisi de incelenebilir.

Anahtar kelimeler: Özetleme, Tutum, Okuduğunu Anlama

THE DEVELOPMENT OF THE ATTITUDE SCALE FOR SUMMARIZING: THE STUDY OF VALIDITY AND RELIABILITY

Abstract

The objective of the research is to be able to develop an instrument which is capable of carrying out a valid and reliable measurement that serves the purpose of measuring the attitudes for summarizing adopted by the primary school fourth grade students, and appropriate to the students' age, emotional and mental development and also their language achievement. The study group of the research consists of 408 primary school fourth grade students (Female = 203; Male = 205) who receive education in 39 primary schools located in the central district of Kırıkkale Province, in the fall semester of 2015-2016 academic year. In the analysis of the data obtained from the research, computer-aided statistical package was used. In consequence of exploratory factor analysis, 1 article was excluded from the measuring instrument. For that instrument of the rest 8 articles, it was realized that it had a structure explaining the 53.013 of the total variance and consisting of 2 factors, as a result of the exploratory factor analysis. Concerning the whole of the scale, Cronbach Alpha value was calculated as .81. It is possible to state that the Attitude Scale for Summarizing, developed in the consequence of analyzing the obtained data, is capable of measuring and assessing the attitudes adopted by the primary school students at the fourth grade for summarizing in a way that is valid and reliable. It is considered that the scale can be used in the process of reading comprehension and within the scope of studies to be conducted as relevant to the enhancement of reading skills. With this scale, the effect of affective properties on the development of reading comprehension skills of the primary school students can be analyzed.

Keywords: Summarization, Attitude, Reading Comprehension

1.GİRİŞ

Okuma, fiziksel olduğu kadar psikolojik özelliklere de sahip olan bir dil becerisidir. Okumayı sadece bir metni seslendirmek olarak ele almak doğru değildir. Okuma, metindeki anlamın zihinde yapılandırılmasını sağlayarak bilişsel ve duyuşsal becerileri geliştirir. Bu istikamette, başarılı okuyucuların kavrayış, çözümleme, mukayese ve özgün fikir üretebilme eğiliminin yüksek olacağı düşünülmektedir. “Okumanın asıl amacı, bilgi, düşünce ve duygu aktaran yazıları anlamaktır. Anlama gerçekleştiği zaman okuma başarılı, amacına ulaşmış olur” (Topbaş, 2007: 180). Okuma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi için okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla sürecin biçimlendirilmesinde öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin amaca uygun şekilde ölçülüp değerlendirilmesi gerekmektedir (Göçer, 2014: 198). Okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde etkin bir rol oynayan stratejiler arasında okuma amacını belirleme, tahmin etme, not alma, sorgulama, özetleme, metinle ilgili soruları cevaplama, metinle ilgili görseller veya hikâye haritası oluşturma, ana fikri bulma, metni yeniden anlatma, metne farklı başlıklar önerme ve sebep-sonuç ilişkilerini açıklama gibi stra-

tejiler sıralanabilir. Usta bir okuyucunun bunları sürekli ve başarılı biçimde kullanması beklenmektedir.

Özetleme, pek çok okuyucu tarafından sıklıkla kullanılmakta ve okuduğunu anlama becerisinin seviyesi hakkında ipuçları vermektedir. Özetleme, bireyin bilgileri edinmesi ve kendi sözcükleriyle yeniden yapılandırmasına dayanan, bir metnin anlaşılmasını ve hatırlanmasını kolaylaştıran etkili bir öğrenme stratejisidir (Okur, 2011: 58). Sadece bir metin kısaltma eylemi olmayan özetleme, aslında okuduğunu anlama becerilerini geliştirilmesinde kullanılabilen bir araçtır. Metindeki önemli fikirlerin belirlenmesini ve anlaşılmasını kolaylaştıran özetleme, “okuduğunu kavrama düzeyinin bir göstergesi, öğrenme sürecinde bilinçli öğrencilerin okudukları metinde sunulan önemli bir bilgiyi ayrıntılarından arındırma, onu kendi sözcükleriyle yeniden yapılandırma becerisidir” (Karatay ve Okur, 2012: 402). Özetleme önemlidir; çünkü okuyucunun, metindeki temel fikirleri belirlemesine, metnin yapılarını oluşturmak için seçmesine ve hafızasında tutmasına yardımcı olur. Pek çok okuyucu yaptığı okumalarda doğru özetlemeyi yapamaz, sonuç olarak okuduğunu doğru anlayamaz ve hatırlayamaz (Reutzel ve Cooter, 2009: 184; Akt: Kuşdemir, 2014: 49). “Metnin yeniden yazılması olarak tanımlanabilen özet, metnin aynı değildir ama asıl metnin içeriğini yansıtmaktadır. Bu nedenle özetler açıklayıcı bir anlatım biçimi ve nesnel bir bakış açısıyla yazılmalıdır” (Dilidüzgün, 2008: 105). Metindeki bazı kavramlar da genellenmeli ve genel bir ifade ile verilmelidir. Yeniden yapılandırma aşamasında da genelleme yapılan ifadeler özgün cümlelerle ve bir bütünlük içinde sunulmalıdır (Yazıcı Okuyan ve Gedikoğlu, 2011). Özetleme yaparken öğrencilerin dikkat etmesi gereken durumlar (Belle, 2005: 49) şunlardır:

- Materyali özet yazma amacına yönelik olarak okumalıdır.
- Okunulan materyaldeki düşünceleri kendi ifadeleriyle yazmalıdır.
- Materyalde anlatılmak istenen ana fikri bulmalıdır.
- Ayrıntıları sınıflandırmalıdır.
- Özetelemenin, bilgilerin bir sıralaması değil; materyaldekinin bir minyatürü olduğunu unutmamalıdır.
- Bilgileri bir bütün olarak bütünleştirerek yazmalıdır.
- Özeti tekrar okumalı ve gözden geçirmelidir

1.1.Özetlemeye Yönelik Tutum

İnsanların duygusal yaklaşım ve özellikleri bazı psikolojik yapılar kullanılarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunlardan biri de tutumdur. Akıl yürütme, karar verme, öğrenme ve değerlendirme vb. beceriler bilişsel becerilerdir. Duyuşsal beceriler grubuna giren tutumlara ilişkin alan yazında farklı açıklama ve yaklaşımlar mevcuttur. Bir yaklaşıma göre tutum, sosyal kurumların belli bir türü, davranışın bir çeşidini önceden hazırlayan duygu yüklü bir fikir (Gable, 1986; Akt: Tekindal, 2009: 5) olarak açıklanmaktadır. Bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluşluk hali veya eğilimi (Onan, 2017: 219) olarak da ifade edilen tutum bireyin bir eylem veya düşünceye yönelimini de izah etmektedir. Olumlu ve olumsuz değerlendirmeler bu yönelimin istikametini de tayin edebilmektedir. Örnek bir değerlendirme ile bu durum açıklanabilir:

“Cevizli kurabiyeyi severim.”

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç Katılmıyorum

Tarafsızım

Tamamen Katılıyorum

Bu değerlendirmeye 5 puan verildiğinde değerlendirme yapan kişinin bu yargısının kaynağı incelenebilir. “Cevizli kurabiye ile ilgili ne düşünüyor? Ne kadar sıklıkta cevizli kurabiye yiyor?”

Cevizli kurabiye yediğinde neler hissediyor? Cevizli kurabiye gördüğünde nasıl davranıyor?" Tüm bu soruların cevaplarının toplamı, değerlendirme yapanın cevizli kurabiyeye ilişkin tutumunu açıklamaktadır.

Tutum, bireyin herhangi bir konuyla ilgili geçmişten bugüne edindiği davranış şeklidir. Bireyin öğrenme sürecinde edindiği olumlu ya da olumsuz tecrübeler tutumları belirlemektedir. Bu nedenle bireyin davranış kazanımı sürecinde olumlu tecrübeler- tutumlar edinmesi önemlidir (Karahan, 2018: 67). Araştırmalar, tutumların doğrudan deneyimlere dayandıklarında daha erişilebilir olduklarına işaret etmektedir. Tutumlar uzun süre sabit kaldıklarında davranışı tahmin etmede daha iyi hale gelmektedirler (Gerrig ve Zimbardo, 2012: 524).

Tutumlar, motive edici güçler olarak hizmet edebilir. Öğrenenleri motive etmek bir dereceye kadar, onlardaki belli tutumları aşılama çalışması meselesidir. Örneğin, belli bir konu ile ilgilenen bir öğrenci, düzenli olarak derse katılmak için motive olabilir. Okula karşı olumlu tutumu olan bir öğrencinin (kural ve düzenlemelere uyma dâhil) ne kadar ilginç veya sıkıcı olursa olsun, bütün derslere düzenli katılımı olasıdır (Driscoll, 2012: 407).

Özetleme tutumu, kişinin özet yazmaya ilişkin yapıcı/olumlu değerlendirmeleri ile menfi/yıkıcı/olumsuz yaklaşımlarını ifade etmektedir. Bu değerlendirmeler, okuyucuyu özet yazmaya yaklaştırıp onu motive edebileceği gibi aksine özet yazmaktan uzaklaştırabilir. Özet yazmaya yönelik olumlu tutuma sahip bireylerin diğer bireylerle kıyaslandığında özet yazma işine daha çok vakit ayırabileceği, daha sık özet yazabileceği, özet yazma eğiliminin de pozitif yönde olacağı düşünülmektedir. Okuduğunu anlama sürecinde okuyucunun metinle etkileşim içine girmesini tetikleyen dinamik bir süreç olan özetlemeye okuyucunun yaklaşımı daha da önem kazanmaktadır. Okuma ve öğrenme anında anlamların/bilgilerin hafızaya yerleştirilmesine katkı sağlayan özetleme metindeki önemli bilgilerin belirlenmesini temel almaktadır. Öğrencinin özet yazmaya istekli olması ve özetlemeden hoşlanması metinle meşgul olma süresini artıracığından anlama düzeyi de artacaktır. Türkiye’de özellikle ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin özet yazma başarılarını ve bunun okuduğunu anlama ile ilişkisini inceleyen (Şapıcı, 2018; Kurnaz ve Akaydın, 2018; Sulak ve Arslan, 2017; Bulut ve Akyol, 2014; Bulut, 2013; Şahin, 2012; Çıkrıkçı, 2004; Keçik, 1992) araştırmalar mevcuttur. Araştırmaların sonuçlarına göre, öğrencilerin özet yazma konusunda genel olarak yeterli başarıyı gösteremedikleri, kaynak metinden uzaklaştıkları, kendi cümleleri ile ifade edemedikleri, kabul edilemeyen eksiklikler yaptıkları, ana fikri belirleyemedikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, öğrencilerin özet yazmadaki başarı durumlarının irdelenmesinde duyuşsal özelliklerin rolünü araştırmayı zorunlu kılmaktadır. Çünkü ilgi, istek, motivasyon, eğilim ve tutumların başarıyı etkileyen önemli unsurlar olduğu düşünülmektedir. Tutumlar, somut olmadığı için ölçmek zordur. Doğrudan ölçülemeyen tutumlar kişilerin duygu ve düşünceleri; eğilim veya istekleri; tepkileri ve kanıları, sözleri ve davranışlarının gözlenmesi yoluyla belirlenebilir. Bu noktada verilen cevapların doğruluğu ya da sığılı ölçümü güçleştirebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik “Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” (ÖYTÖ) geliştirmektir. Okuma, yazma, okuduğunu anlama ve okuma stratejilerine yönelik pek çok araştırmada özetleme başlığı altındaki araştırmaların oldukça farklı konuları ele aldığı anlaşılmaktadır. Yazılan özet metinlerin değerlendirilmesi ve özetleme stratejilerini kullanma becerilerinin incelenmesi (Çıkrıkçı, 2004; Deneme, 2009; Gedikoğlu, 2011; Erdem,

2012; Eyüp, Stebler ve Yurt, 2012; Bulut, ve Akyol, 2014; Doğan ve Özçakmak, 2014; Kur-naz ve Akaydın, 2015); özet yazma etkinlikleri (Ülper ve Karagül, 2010); özetleme öğretiminin öğrenmeye etkisi (Deneme, 2008); özetleme becerilerinin gelişimi ve özet yazmanın okuduğunu anlama ile ilişkisi (Tok ve Beyazıt, 2007; Kudret ve Baydık, 2016) üzerine yapılan çalışmalar bunlara örnek gösterilebilir. Ayrıca, dikkat çekilmesi gereken bir nokta ise şudur: Özetleme yapılırken okuma ve yazma becerileri birlikte kullanılmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarını belirlemeye yönelik pek çok ölçek geliştirme ve uyarlama (Karahan, 2017; Kocaarslan, 2016; Yıldız ve Kaman, 2016; Çakı-roğlu ve Palancı, 2015; Akkaya ve Özdemir, 2013; Ünal, 2006) araştırması da bulunmaktadır. Gerek Türkçe dersi gerekse diğer derslerdeki öğrenme etkinliklerine katılmak, akademik başarı sağlamak, okuma ve yazma stratejilerini öğrenmek ve bunları kullanmak için pek çok öğrenci okudukları metinlerin/kitapların özetini yazma durumunda kalmaktadırlar. Öğretmenler tarafın-dan verilen pek çok ödev ve araştırma görevlerinde de öğrenciler bu beceriyi kullanmaktadırlar. Yapılan araştırmalarda, tek yönlü olarak, öğrencilerin bu beceriyi kullanabilme başarılarının ölçüldüğü ancak özet yazmaya ilişkin tutum, eğilim veya isteklerine değinilmediği gözlenmiştir.

Tutumları ölçmek kolay değildir, zira tutumlar doğrudan gözlenemez. Genel çözüm, kişilere soru sormaktır. Tutumlar, nicel bir teknikle ölçülebilir; böylece her bir kişinin fikri sayısal bir değerle temsil edilebilir. Bir tutuma işaret eden bir davranış, cevapla-yanların hepsi hepsi için aynı anlama sahiptir, öyle ki verilen cevap herkes için aynı biçimde puanlanır (Hogg, Vaughan, 2011: 205).

Herhangi bir beceri veya davranışın açıklayıcı bir unsuru olarak bilinen tutumun bilinmesi o davranışla ilgili ayrıntıların anlaşılmasına yarar. Tutum ölçekleri, kişilerin belirli tutum ve de-ğerlerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bu araştırmada okuma ve yazma eğitimine ilişkin bilimsel faaliyetlere katkıda bulunulması, farklı bir bakış açısı sunulması ve ölçme-değerlendirme sürecinde kullanılabilecek yeni bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Buna uygun olarak ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazmaya yönelik tutumlarını be-lirlemek için geçerli ve güvenilir ölçme yapabilecek bir araç geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçekten elde edilen bilgilerin, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazmaya ilişkin tutum-larını belirlemeye ve bu şekilde okuma-yazma başarısını artırmaya fayda sağlayacağı düşünül-mektedir.

2.YÖNTEM

Araştırma, bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. İlkokul öğrencilerine yönelik “Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” geliştirme çalışmasının hangi aşamalarda gerçekleştiği ve çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin özellikleri aşağıda sunulmuştur.

2.1.Çalışma Grubu

Araştırma, 2015-2016 eğitim dönemi bahar döneminde Kırıkkale il merkezinde gerçekleştiril-miştir. Bu dönemde Kırıkkale il merkezinde öğrenim gören ilkökul dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerle ilgili sayısal bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Dördüncü Sınıf Öğrencileriyle İlgili Sayısal Dağılım

İl	İlçe	Okul Türü	Okul Sayısı	Sınıf	Erkek	Kız	Toplam
Kırıkkale	Merkez	İlkokul	39	Dördüncü Sınıf	1320	1388	2708

Çalışma grubunun büyüklüğünü belirlemek için farklı büyüklükteki evrenler için, tesadüfi örneklem için örnek büyüklüğü, güven seviyeleri ve güven aralıkları çizelgesinden faydalanılmıştır (Cohen, 2007: 104). Buna göre; 2708 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi evreninde, % 95 güven düzeyi için gerekli büyüklük en az 333 kişi olarak belirtilmiştir. Ölçeklerin hangi öğrencilere uygulanacağına basit tesadüfi yöntem ile karar verilmiştir. Araştırmada toplam 408 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışma grubundaki ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özellikleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Özellikleri

Araştırmaya Katılan Öğrenciler	N	%	
Cinsiyet	Kız	203	49,75
	Erkek	205	50,25
Sınıf Düzeyi	Dördüncü sınıf	408	100
Toplam	408	100	

Okul yönetimleri ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin ardından öğrenciler çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır.

2.2. Ölçek Geliştirme Sürecindeki İşlemler

Ölçek geliştirme sürecinde yapılan işlemler beş temel aşamada ilerlemiştir:

- (1) İlgili literatürü tarama ve inceleme.
- (2) Madde havuzu oluşturma.
- (3) Görünüş geçerliği için yapılan düzenlemeler yapma.
- (4) Uygulama.
- (5) Yapı geçerliği- güvenirlilik çalışmaları.

İlk aşamada ilkokul öğrencilerinin okuma, anlama, yazma ve özetleme yeterlikleri ile bu becerilere yönelik tutum ve ilgilerini inceleyen araştırmaların bulguları incelenmiştir. Araştırmaların sonuçları irdelenmiş, ortak noktalar belirlenmiş, öneriler dikkate alınarak özet yazmayla ilgili konu başlıkları oluşturulmuştur. Madde havuzu oluşturma safhasında ön çalışma olarak, 25 ilkokul öğrencisi ile okuma sonrası özet yazmayla ilgili üç adet açık uçlu soru sorularak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler incelenip tasnif edilerek öğrencilerin özetlemeye yaklaşımları birer cümle halinde yazılmıştır. Bu maddeler ve daha önceden ilgili araştırmaların sonuçlarından elde edilen başlıklar birleştirilmiş özetleme tutumuna yönelik 15 taslak madde oluşturulmuştur. Görünüş geçerliği sağlayabilmek için 15 taslak madde hakkında alan uzmanı akademisyenlerle çalışılmış ve görüşleri alınmıştır. Bu sürecin sonunda ilgili olmayan veya benzerlik gösteren altı madde elenmiş; özetlemeye yönelik tutumu ölçmek üzere dokuz adet 3’lü likert tipi madde yazılmıştır. Her bir madde Türkçe uzmanı tarafından incelenerek anlatım ve yazım yanlışları düzeltilmiştir. Böylelikle ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme tutumlarını belirlemek amacıyla 9 maddelik taslak bir ölçek elde edilmiştir. Uygulama sürecinde ilkokul yönetimleri ve sınıf öğretmenleri ile görüşülmüş gönüllü olan öğretmenlerin sınıflarında uygulama yapılmıştır. Ölçeğin öğrencilere uygulanması araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bir ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinin ölçekteki maddeleri cevaplama süresi ortalama 15 dakika sürmüştür. Uygulama süreci bittikten sonra sayım ve döküm yapılmış, cevaplar kodlanarak bilgisayar üzerinden istatistik programına aktarılmıştır. Son aşamada ise 408 öğrenciden elde edilen verilerin analizi yapılarak ölçeğin yapı ve güvenilirlik özellikleri test edilmiştir.

2.3.Verilerin Analizi

Veriler analiz edilmeden önce eksik ve uç değerler düzeltilmiş, bu işlemin ardından araştırmaya katılan 408 öğrenciden gelen cevaplar doğrultusunda ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Veri toplanan grup 2 alt gruba bölünmüş ($n_1=204$, $n_2=204$); ilk grup üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ikinci grup üzerinde ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. İlk olarak verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer Olkin [KMO] katsayısı ve Barlett Sphericity Testi incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için varimax döndürme ile temel bileşenler analizi kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi; ortaya çıkarılan faktör yapısının doğruluğunu değerlendirmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının ve toplam güvenilirlik düzeyini belirlemek için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır.

3.BULGULAR

3.1.Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin (ÖYTÖ) Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Geçerlik Çalışmasının Bulguları

Faktör analizine başlanmadan önce verilerin uygunluğunu saptamak üzere KMO katsayısı hesaplanmış ve Barlett Sphericity Testi yapılmıştır. KMO değeri ,804 olarak belirlenmiştir. Pallant (2001), KMO değerinin 0,6'dan büyük olmasını önermektedir. Bu durumda ölçülen, 80'lik KMO değeri, önerilen KMO değerinden yüksektir.

Barlett Sphericity Testi verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilir istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Yapılan analiz sonucunda Barlett Testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=411,804$; $p=,000$). Hem KMO hem Barlett Testi sonuçlarının istenen düzeyde olması veri grubunun faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir.

Özetlemeye Yönelik Tutum ölçeği dokuz maddeden oluşmaktadır. AFA sonucunda ölçeğin özdeğerinin 1'den büyük üç faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu üç faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans ise % 59,69'dur. Sekizinci madde binişik olduğundan her iki faktöre de yük verdiğinden ölçekten çıkarılmıştır. Tekrarlanan analiz sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve bu iki faktörün açıkladığı varyans oranının % 53,013 olduğu görülmüştür. Tablo 3'teki maddelere ilişkin faktör yükleri ve ortak faktör varyansı sunulmaktadır.

Tablo 3. Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Ortak Faktör Varyansı

	Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Ortak Faktör Varyansı	
Özetlemeden Kaçınma	m3	Özet yazmak benim için sıkıcı bir uğraştır.	,705	,546	
	m4	Özet yazmak benim için yorucu bir iştir.	,786	,623	
	m6	Özet yazmak gereksiz bir uğraştır.	,637	,542	
	m9	Özet yazma zorlandığım bir iştir.	,754	,584	
Özetlemeyi Sevme	m1	Özet yazmak benim için eğlenceli bir iştir.		,634	,425
	m2	Özet yazmak benim için öğretici		,702	,494

	bir uğraştır.			
m5	Özet yazmak benim için kolay	,529	,424	
	bir iştir.			
m7	Özet yazma konusunda başarılı-	,745	,603	
	yım.			
	Özdeğer:	3,171	1,070	-
	Açıklanan Varyans	39,637	13,376	-
	Açıklanan Toplam Varyans	53,013		-

Bir maddenin bir faktörde gösterilmesi için faktör yükünün en az ,40 olması gerektiği ifade edilmektedir (Field, 2009). Tablo 3'te görüldüğü üzere birinci boyutun; faktör yükü ,63 ile ,78 arasında değişen dört maddeden; ikinci boyutun ise faktör yükü ,52 ile ,74 arasında değişen dört maddeden oluştuğu ve bu iki faktörün toplam varyansın %53,013'ünü açıkladığı görülmektedir. Birinci faktör toplam varyansın % 39,637'sini, ikinci faktör ise % 13,376'sını açıklamaktadır. Faktörlerde yer alan maddeler göz önüne alınarak birinci faktör "Özetlemekten Kaçınma" ikinci faktör ise "Özetlemeyi Sevme" olarak isimlendirilmiştir. Ayrıca ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişki sorgulanmış ve alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Alt Boyutlar Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Boyutlar	Özetlemekten Kaçınma	Özetlemeyi Sevme
Özetlemekten Kaçınma	1,00	,503**
Özetlemeyi Sevme		1,00

* $p < ,01$

Tablo 4 incelendiğinde ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyonun -,503 olduğu ve ,01 düzeyinde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

3.2. Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin (ÖYTÖ) Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Bulguları

Açımlayıcı faktör analizi sonrasında ortaya çıkan modelin, yapı geçerliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır (Kline, 2011). Bu çalışmada model uyum indeksleri olarak χ^2/df (Chi-square/Degree of freedom), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA), Root Mean Square Residual (RMR), Goodness of Fit Index (GFI), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Normed Fit Index (NFI) ve Comparative Fit Index (CFI) göz önünde bulundurulmuştur.

İki faktörden oluşan yapıya ilişkin olarak gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizleri yapıldıktan sonra uyum indeksleri ve modifikasyon önerileri incelenmiştir. Modifikasyon önerileri incelendiğinde; dördüncü ve dokuzuncu maddeler arasında bir modifikasyon önerisinin ortaya çıktığı görülmüştür. Yapılan modifikasyon sonrasında birinci düzey modelde iki boyutun bir araya gelerek özetlemeye yönelik tutuma ilişkin bir ölçme modeli oluşturduğu söylenebilir. Birinci modelde birbirinden göreceli bağımsız ama birbiriyle ilişkili olan iki temel bileşen daha üst düzeyde bir yapı olarak özetlemeye yönelik tutum örtük değişkeninin bileşeni konumundadırlar. Bu sebeple özetlemeye yönelik tutum ölçeği için ikinci düzey model oluşturulmuştur. Oluşturulan ikinci düzey modelin uyum katsayıları Tablo 5'te gösterilmiştir.

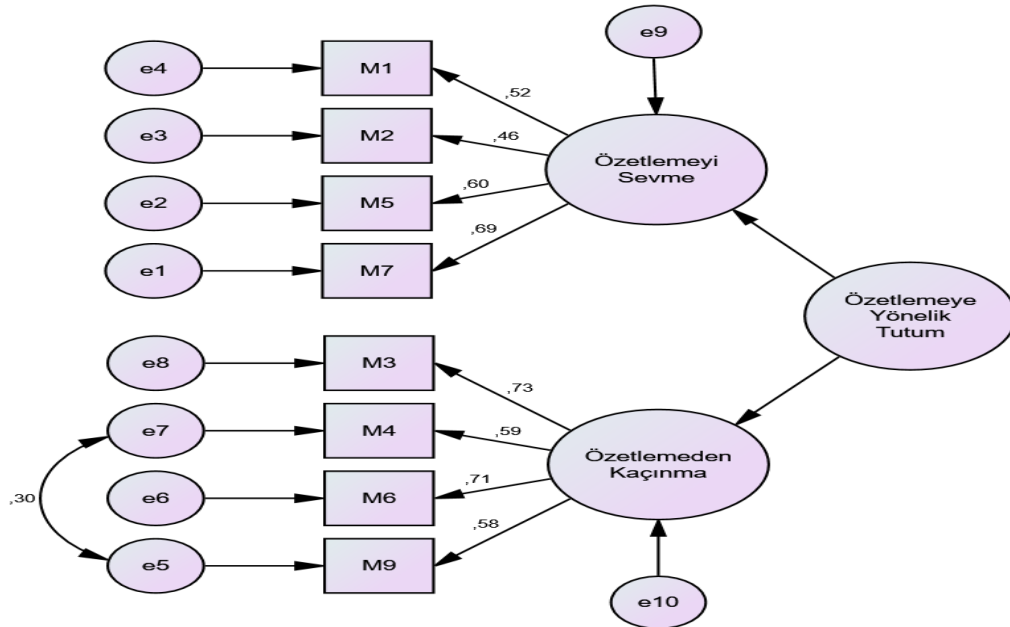
Tablo 5. Doğrulayıcı Faktör Analizi-İkinci Düzeye İlişkin Uyum İndeksleri

χ^2/df	RMR	GFI	AGFI	CFI	NFI	RMSEA
1,427	,016	,979	,959	,985	,954	,038

$p > ,000$

Uyum indekslerinin kabul edilme düzeyleri incelendiğinde; χ^2/df değerinin 4 ile 5 aralığında olmasının kabul edilebilir uyumu, 3'ten küçük olmasının ise iyi uyumu (Sümer, 2000); NFI değerinin ,90 ve üzerinde olması iyi uyumu ,95'ten büyük olması ise mükemmel uyumu (Ullman, 2001); CFI değerinin ,95 ve üzeri olması iyi uyumu ,97'den büyük olması mükemmel uyumu (Schermelleh-Engel, Helfried ve Müller, 2003); RMSEA değerinin ,06 ile ,08 aralığındaki değerlerin kabul edilebilir ,05'e eşit ve küçük değerlerin ise mükemmel uyumu (Sümer, 2000); GFI ve AGFI değerlerinin ,90 ve üzeri olması iyi uyumu (Kline, 2011); RMR değerinin ,06 ile ,08 aralığında olması halinde kabul edilebilir uyumu ,05'e eşit veya küçük olması halinde ise mükemmel uyumu göstermektedir (Sümer, 2000).

Tablo 5'teki değerler bu uyum düzeylerine göre incelendiğinde χ^2/df , GFI ve AGFI değerlerinin iyi uyum; CFI, NFI, RMSEA ve RMR değerlerinin ise mükemmel uyum gösterdiği görülmektedir. Şekil 1'de bu iki faktörlü yapıya ait ikinci düzey model sunulmuştur:

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi-2. Düzey

3.3. Güvenirliğe İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin tümüne ilişkin güvenirlilik ,81; özetlemeden kaçınma alt boyutuna ilişkin

güvenirlik ,80; özetlemeyi sevme alt boyutuna ilişkin güvenilirlik ise ,73 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayılarının,70 veya daha yüksek olması, yeterli olarak değerlendirilmektedir. Buradan hareketle ölçeğin iyi düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir. Ölçekte yer alan her bir madde için madde-toplam korelasyonları ve ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Maddelere İlişkin Madde-Toplam Korelasyonları ve Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları

	Maddeler	\bar{X}	S	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı
Özetlemeden Kaçınma	M3	2,50	,756	,672	,738
	M4	2,27	,773	,569	,786
	M6	2,56	,738	,575	,783
	M8	2,32	,833	,689	,728
Özetlemeyi Sevme	M1	2,57	,641	,566	,655
	M2	2,78	,473	,421	,734
	M5	2,60	,654	,544	,670
	M7	2,53	,618	,600	,635
Özetlemeden Kaçınma Boyutuna Ait Güvenirlik Katsayısı					,809
Özetlemeyi Sevme Boyutuna Ait Güvenirlik Katsayısı					,737
Ölçeğin Tümüne Ait Güvenirlik Katsayısı					,815

Ölçek maddelerinin ölçülmek istenen özelliği ölçme amacına hizmet edip etmediğini belirlemek üzere madde analizi sonuçları incelenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının ,30 ve daha yüksek olması ölçek maddelerinin geçerliğine bir kanıt olarak kullanılmaktadır. Buna göre madde-toplam test korelasyonları incelendiğinde değerlerin her bir madde için ,30’dan büyük olduğu; ,42 ile ,68 arasında değiştiği görülmektedir. Bu durum, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen özelliği ölçme amacına hizmet ettiğini göstermektedir.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Okuma, anlama, yazma ve pek çok öğrenme becerisinin gelişimine katkı sağlayabilen özetleme becerisi okuduğunu anlamının temel bir göstergesidir. 1978-2016 yılları arasında özetleme üzerine yapılan 30 araştırma incelendiğinde elde edilen bulgular, ana fikir bulma ve özetleme öğretiminin zorlanan okuyucuların okuduğunu anlama becerilerini geliştirebileceğini göstermektedir (Stevens, Park ve Vaughn, 2018). Okunan bir metnin özetinin nasıl yazılacağı ilkokuldan itibaren öğrencilere öğretilmelidir. Bu öğretim sürecinin verimli olması öğrencilerin özetlemeye yönelik tutumlarıyla da ilgilidir. Tutum, ortaya çıkan davranışı etkilemekte ve davranışa yön vermektedir (Tavşancıl, 2014: 85). Tutumun bu özelliği, davranışı anlayabilmek için tutumların da ölçülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu ölçüm, bireyin kendisini ifade etmesi, bireyin gözlemlenmesi, çok seçenekli maddelerin kullanımıyla yapılabilmektedir.

Bu araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazmaya ilişkin tutumlarını ölçebilecek bir araç geliştirilmesi hedeflenmiştir. Kırıkkale il merkezinde, 408 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinin gönüllü katılımıyla gerçekleşen araştırmadan elde edilen veriler istatistik programı ile analiz edilmiştir. Veriler üzerinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda bir madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Geriye kalan 8 maddelik ölçme aracının AFA sonucunda toplam varyansın % 53,01'ini açıklayan ve iki faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir: (1) *Özetlemeyi Sevme*; (2) *Özetlemeden Kaçınma*. Her iki boyutta da dört madde yer almakta ve madde yükleri ,54 ile ,82 arasında değişmektedir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen bulgular (CMIN/DF =1,282; GFI=,976; AGFI=,952; CFI=,986; RMR=,017; RMSEA=,035) bu iki faktörlü yapının yeterli uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgulara dayanarak, ölçeğin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetlemeye yönelik tutum düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığı düşünülmektedir.

Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelendiği bu çalışma sonucunda ilkokul öğrencilerinin özetlemeye ilişkin tutumlarını araştırmak ve değerlendirme yapmak isteyen araştırmacılara kullanışlı bir ölçek hazırlanmıştır. Araştırmanın sadece Kırıkkale il merkezinde yapılmış olması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. İleride yapılacak araştırmalarda ölçeğin, farklı sosyo-ekonomik düzeylerde veya akademik başarıya sahip daha fazla ilkokul öğrencisinin katıldığı farklı çalışma gruplarıyla yapılması ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliğini artıracaktır. Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin, okuduğunu anlama sürecini etkileyen öğeleri belirlemek için de kullanılabilirliğine inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akkaya, N. ve Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi "İzmir-Buca Örneği". Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 75-96. doi number: 10.14686/201312019
- Belet, D. (2005). Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bulut, P. ve Akyol, H.(2014).İlköğretim 5. sınıf öğrencileri ve öğretmenlerinin özetleme stratejileri. International Journal of Language Academy, 2(4), 36-48.
- Bulut, P.(2013) İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencileri Ve Öğretmenlerinin Farklı Metin Türlerine Göre Kullandıkları Özetleme Stratejileri Arasındaki Benzerlikler Ve Farklılıkların Belirlenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cohen, L., Manion, L.ve Morrison, K.(2007). Research methods in education (6.Baskı). New York: Routledge
- Çakıroğlu, O. ve Palancı, M. (2015). Okuma tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Journal of Human Sciences, 12(1), 1143-1156.
- Çıkrıkçı, S. S.(2004). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Deneme, S.(2009).İngilizce öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 5(2), 85-91.
- Deneme, Ö.D.S.(2008).Yabancı dilde yazma becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin öğretimi ve başarıya etkisi, 157, 49-64.
- Dilidüzgün, Ş. (2008).Türkçe Öğretiminde Metin Dilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinlediğini Özetleme Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28).
- Driscoll, M. P.(2012).Öğretim süreçleri ve öğrenme psikolojisi.(Çev.Ö.F.Tutkun, S.Okay, E.Şahin). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ege, P.(2007). Çocuklarda okuryazarlık gelişimi. Edt. S. Topbaş. *Dil Ve kavram gelişimi içinde* (s.171-186). (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Erdem, C. (2012).Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dil bilimsel bir özetleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 36.
- Eyüp, B., Stebler, M. Z. ve Yurt, S. U. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özetleme Stratejilerini Kullanmadaki Eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 22.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3.Baskı). London: Sage Publishing.
- Gedikoğlu, Y. G. (2011). Öğretmenlerce Üretilen Yazılı Özet Metinlerin Niteliksel Özellikleri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 10(2).
- Gerrig, Richard J., Zimbardo, Philip G. (2012). *Psikoloji ve yaşam. Psikolojiye giriş*.Çev. G. Sart. Ankara: Nobel Yayın
- Göçer, A.(2014). Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hogg, M.A. ve Vaughan, G.M.(2011).*Sosyal psikoloji* (Çev.İ.Yıldız, A.Yıldız).İstanbul: Ütopya Yayınevi.
- Karahan, B. Ü.(2018).Okumaya yönelik tutum ölçeği: Ölçek geliştirme çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1).
- Karatay, H. ve Okur, S.(2012). Öğretmen Adaylarının Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinleri Özetleme Becerileri.*The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 399-420.
- Keçik, İ.(1992). İlkokul öğrencilerinin özet ve hatırlama metinlerinde bağdaşıklık sorunu. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 71-75.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (Third ed.). New York: The Guilford Press.

- Kocaarslan, M. (2016).“Garfield” Görselli 1-6. Sınıflar İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Türkçe Uyarlama Çalışması. *İlköğretim Online*, 15(4).
- Kudret, Z. B. ve Baydık, B. (2016).Başarılı ve başarısız dördüncü sınıf okuyucularının okuduğunu anlama ve özetleme becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(03), 317-346.
- Kurnaz, H. ve Akaydın, Ş. (2015).Türkçe öğretmeni adaylarının bilgilendirici ve öyküleyici metinleri özetleme becerileri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 141-156.
- Kuşdemir, Y.(2014). Doğrudan Öğretim Modeli'nin ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Onan, B.(2017).Dil eğitiminin temel kavramları.(3. Baskı). Ankara: Nobel Basın Yayın Dağıtım.
- Okur, S.(2011). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersi öğretim araçlarındaki okuma metinlerini özetleme becerileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Pallant, Julia (2001).SPSS survival manual. Maidenhead: Open University Press.
- Schermelleh-Engel. K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8 (2), 23-74.
- Stevens, E. A., Park, S. ve Vaughn, S. (2018). A Review of Summarizing and Main Idea Interventions for Struggling Readers in Grades 3 Through 12: 1978–2016. *Remedial and Special Education*, <https://doi.org/10.1177/0741932517749940>.
- Sulak, S. E. ve Arslan, Ş. (2017). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Özetleme Stratejisini Kullanma Düzeyinin İncelenmesi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2 (1), 63-77. DOI: 10.29250/sead.292372
- Sümer, N. (2000).Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.
- Şahin, İ. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin hikaye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde hikaye haritalarının etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şapıcı, D. (2018). İlkokul öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama ve özetleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekindal, S.(2009).Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma.(Geliştirilmiş 2.baskı).Ankara: Pegem Akademi.
- Tok, Ş., ve Beyazit, N. (2007). İlköğretim 3. sınıf Türkçe dersinde özetleme ve not alma stratejilerinin okuduğunu anlama ve kalıcılık üzerindeki etkileri. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 28.

- Ullman, J. B. (2001). Structural equation modeling. B. G. Tabachnick ve L. S. Fidell (Eds.). Using multivariate statistics içinde. Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Ülper, H., ve Karagül, S. (2010).Özetleme becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler: Ders kitapları temelinde bir araştırma. III. Uluslararası Türkçe Eğitimi Kurultayı, 1-3 Temmuz, İzmir, Türkiye.
- Ünal, E. (2006). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile okuduğunu anlama ve okumaya ilişkin tutumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Yazıcı Okuyan, H. ve Gedikoğlu, Y. G. (2011). Öğretmenlerce üretilen yazılı özet metinlerin niteliksel özellikleri. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 1007-1020.
- Yıldız, M., ve Kaman, Ş. (2016). İlköğretim (2-6. sınıf) öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarının incelenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 507.

E K - 1

Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği

1-Özet yazmak benim için eğlenceli bir iştir.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

2-Özet yazmak benim için öğretici bir uğraştır.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

3-Özet yazmak benim için sıkıcı bir uğraştır.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

4-Özet yazmak benim için yorucu bir iştir.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

5-Özet yazmak benim için kolay bir iştir.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

6-Özet yazmak gereksiz bir uğraştır.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

7-Özet yazma konusunda başarılıyım.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil

8-Özet yazma zorlandığım bir iştir.

 Bana Uygun	 Bana Biraz Uygun	 Bana Hiç Uygun Değil